

บทที่ ๓

การใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร โดยได้กำหนดขอบเขตและเนื้อหาที่ศึกษาไว้ดังนี้

๓.๑ ศึกษาการใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

๓.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

๓.๑.๒ ผลการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการสอนตามหลักพุทธวิธีทางการสอน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

๓.๑ ศึกษาผลการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

๓.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาวิเคราะห์หาผลการประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร นำพุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้าไปประยุกต์ใช้อย่างไร มีผลสัมฤทธิ์อย่างไร และมีปัญหาอุปสรรค มีแนวทางการแก้ไขอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการ สัมภาษณ์ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ๑๕ รูป ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอน จังหวัดพิจิตร ๑๐ คน และ นักเรียนที่เรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ๑๐ คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น ๓๕ รูป/คน โดยสามารถจำแนกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังนี้

๓.๑.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

๑. พระครูปลัดฉัตรชัย สมณตปาสาทิโก วัดทับปรูพัฒนาราม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร อายุ ๒๖ พรรษา ๗ น.ธ.เอก พธ.ม. สอนโรงเรียนวัดบึงน้ำกลัด ประสพการณ์การสอน ๒ ปี

๒. พระอธิการสมยศ ปนณภาโร วัดหาดแตงโม อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร อายุ ๓๒ พรรษา ๘ น.ธ.เอก พธ.บ. สอนโรงเรียนวัดหาดแตงโม ประสพการณ์ทางการสอน ๖ ปี

๓. พระยุพธนา ดิสาโร วัดวังสำโรง อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร อายุ ๓๕ พรรษา ๖ น.ธ.เอก ปวช. สอนโรงเรียนวัดวังสำโรง ประสบการณ์ทางการสอน ๓ ปี

๔. พระสุชิน ภทฺธมโม วัดไทรโรงโคน อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร อายุ ๕๓ พรรษา ๗ น.ธ.เอก บปส. สอนโรงเรียนเทศบาล ๑ ประสบการณ์ทางการสอน ๒ ปี

๕. พระวิโรจน์ วิโรจโน วัดทับหมัน อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร อายุ ๕๓ พรรษา ๑๒ น.ธ.เอก ม.๓ สอนโรงเรียนวัดทับหมัน ประสบการณ์ทางการสอน ๑ ปี

๖. พระสว่าง อดตสาโร วัดบางลายเหนือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร อายุ ๕๑ พรรษา ๑๒ น.ธ.เอก บปส. สอนโรงเรียนบางลายเหนือประสบการณ์ทางการสอน ๖ ปี

๗. พระอธิการฉัตรชัย อาภาโร วัดประดาดทอง อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร อายุ ๓๐ พรรษา ๑๐ น.ธ.เอก พธ.บ. สอนโรงเรียนวัดทุ่งพรหมทอง ประสบการณ์ทางการสอน ๕ ปี

๘. พระนิยม ตนติปาโล วัดไผ่ท่าโพเหนือ อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร อายุ ๔๗ พรรษา ๑๖ น.ธ.เอก บปส. สอนโรงเรียนวัดไผ่ท่าโพธิ์ ประสบการณ์ทางการสอน ๔ ปี

๙. พระครูสังฆรักษ์ธรรมาภ สุภทฺโท วัดมงคลทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร อายุ ๔๔ พรรษา ๖ น.ธ.เอก ปริญญาตรี สอนโรงเรียนบูรพรัตน์วิทยาการ ประสบการณ์ทางการสอน ๒ ปี

๑๐. พระกิตติพงษ์กิตติธโร วัดท่าช้าง อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร อายุ ๒๖ พรรษา ๕ น.ธ.เอก ม.๖ สอนโรงเรียนบางมูลนากราชอุทิศประสบการณ์ทางการสอน ๒ ปี

๑๑. พระครูวิศิษฐ์ปรียัติคุณ โสวโร วัดพรวัว อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร อายุ ๕๑ พรรษา ๓๑ ป.ธ.๔ น.ธ.เอก พธ.บ. สอนโรงเรียนวัดพรวัว ประสบการณ์ทางการสอน ๖ ปี

๑๒. พระครูศรีปริยัติวิฑูร วัดกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร อายุ ๔๓ พรรษา ๒๓ ป.ธ.๖ น.ธ.เอก พธ.บ. , กศ.ม. สอนโรงเรียนกำแพงดินพิทยาคม ประสบการณ์ทางการสอน ๖ ปี

๑๓. พระปลัดภาณุมาศ นนทรุกุโข วัดไทรย้อย อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร อายุ ๔๓ พรรษา ๑๑ น.ธ.เอก พธ.บ. สอนโรงเรียนห้วยเรียงใต้ ประสบการณ์ทางการสอน ๔ ปี

๑๔. พระครูพัฒนทรัพย์กิจ วัดใหม่คำวัน อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร อายุ ๔๔ พรรษา ๑๘ น.ธ.เอก ม.๖ สอนโรงเรียนวัดเขารูปช้าง ประสบการณ์ทางการสอน ๕ ปี

๑๕. พระครูวิลาสรัตนรังสี วัดเทวประสารท อำเภอดงเจริญ จังหวัดพิจิตร อายุ ๖๒ พรรษา ๔๓ น.ธ.เอก พธ.บ. สอนโรงเรียนเทศบาล ๔ ประสบการณ์ทางการสอน ๖ ปี

๓.๑.๑.๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา

๑. นายสุนทร สุขชื่น อายุ ๕๓ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบางลายเหนือ

๒. นายพิสิทธิ์ พรหมอยู่ อายุ ๕๗ การศึกษา ศศ.บ ตำแหน่งรองผู้บริหารโรงเรียนทุ่งพรหมทอง

๓. นายสมเกียรติ แท่งทอง อายุ ๕๖ การศึกษา ศศ.ม ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดวังสำโรง

๔. นายขจรศักดิ์ แหลมทอง อายุ ๕๕ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งรองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดทับหมัน

๕. นายทศพร บุญนวน อายุ ๓๓ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งรองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบางมูลนากราชอุทิศ

๖. นายวิเชียร เนียมอ้ม อายุ ๕๙ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดหาดแตงโม

๗. นางสุรดา เกศแก้ว อายุ ๕๕ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งรองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลตะพานหิน๑

๘. นายกิตติสันต์ เจริญสุข อายุ ๕๘ การศึกษา ค.บ ตำแหน่งรองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบูรพรัตน์วิทยาคาร

๙. นายยุทธการ เทียนปิ่น อายุ ๕๓ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดบึงน้ำกวด

๑๐. นายธรรมนิยม เพ็ชรพงษ์ อายุ ๕๓ การศึกษา กศ.ม ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดไผ่ท่าโพธิ์ใต้

๓.๑.๑.๓ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

๑. ด.ญ.ประภัสสร เสือเอี่ยม อายุ ๑๒ ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบางลายเหนือ

๒. ด.ช.สุริยา แจ่มพลา อายุ ๑๓ ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนทุ่งพรหมทอง

๓. น.ส.ชลนิชา แสงภิรมย์ อายุ ๑๕ ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดวังสำโรง

๔. ด.ญ.พรวิมล โตม่วง อายุ ๑๕ ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดทับหมัน

๕. ด.ญ.ธนพร ภัคสังข์ อายุ ๑๒ ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบางมูลนากราชอุทิศ

๖. ด.ญ.รุ่งทิพย์ หลุ่นขำ อายุ ๑๓ ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนวัดหาดแตงโม

๗. ด.ญ.มีนตา ทรงไทย อายุ ๑๓ ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนเทศบาล
ตะพานหิน ๑

๘. น.ส.สิริมา หมั่นกลสิกรรม อายุ ๑๕ ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบูรพรัตน์
วิทยาการ

๙. น.ส. สุทธิภรณ์ ยิ้มสว่างแก้ว อายุ ๑๕ ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดบึง
น้ำกลัด

๑๐. ด.ช.ภานุพงษ์ ทรงชั้น อายุ ๑๓ ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนวัดไผ่ท่า
โพธิ์ใต้

๓.๑.๒ ผลการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการสอนตามหลักพุทธวิธีทางการสอน ของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ผู้บริหารสถานศึกษา และนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้
หลักพุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้า มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์ว่าพระสอน
ศีลธรรมได้นำหลักพุทธวิธีทางการสอนของพระพุทธเจ้าไปใช้ ในการสอนเด็กนักเรียนอย่างไร โดยมี
ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

๓.๑.๒.๑ ผลการสัมภาษณ์พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

- ด้านสันติสนาในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจชัดเจน
ในบทเรียนหรือหลักธรรมต้องสอนโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เช่น การให้นักเรียนฝึกจัด โต๊ะหมู่ใน
การสอนเรื่องศาสนพิธี^๑ มีการแจกเอกสาร แจกใบความรู้ สำหรับประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้
นักเรียนสามารถนำไปทบทวนบทเรียน หรือหลักธรรมได้เองจากเอกสารนั้น มีการมอบหมายงาน
หรือรายงานให้นักเรียนได้นำกลับไปทำ หรือมีการให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเอง แล้วนำมาอภิปราย
หน้าชั้นเรียน^๒ พระสุชิน ภาททมโมให้สัมภาษณ์ว่า ใช้วิธีการเล่านิทาน เล่าชาดก ยกตัวอย่างประกอบ
เปรียบเทียบในบทเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น^๓ ในส่วนพระครูปลัดฉัตรชัย สมณุตปาสาทิโก
นั้นใช้วิธีการ ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ เช่นการใช้รูปภาพ ใช้เครื่องโปรเจกเตอร์ประกอบการอธิบาย เนื้อหา

^๑สัมภาษณ์ พระสว่าง อดิตสาโร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๒สัมภาษณ์ พระนิคม ตันติปาโล ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๓สัมภาษณ์ พระสุชิน ภาททมโม ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

ในบทเรียนเพื่อให้นักเรียนเห็นภาพประกอบกับการบรรยายเนื้อหา ซึ่งทำให้เด็กนักเรียนจดจำ และเข้าใจได้ง่ายขึ้น^๕

- ด้านสมาทปนา ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียน มีความเข้าใจใน บทเรียนหลักธรรมและซาบซึ่งในคุณค่าจนนักเรียนนำไปปฏิบัติตามชีวิตประจำวันนั้น พระวิโรจน์ วิโรจน์ กล่าวไว้ว่าใช้วิธีการอธิบายถึงคุณประโยชน์และโทษของหลักธรรมที่สอนตลอดจนการ ยกตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียน ซาบซึ่งในคุณค่าของหลักธรรมนั้นๆแล้วนำไปปฏิบัติ^๕ พระครูสังฆรักษ์ธรรมาภ สุภทโท กล่าวเสริมว่าใช้วิธีการสอนนักเรียนด้วยการยกตัวอย่างให้เห็นบาปบุญคุณโทษโดยการนำ ชีวิตประจำวัน หรือสิ่งรอบข้างสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนคุ้นเคยมาเรียบเรียงเทียบเพื่อให้นักเรียนยอมรับและ เข้าใจถึงคุณค่าของหลักธรรมได้ง่ายขึ้น^๖ พระยุพธนา นิติสโร กล่าวไว้ว่าใช้วิธีการสอนโดยจะมีการ มอบหมายงานที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนนำกลับไปปฏิบัติเช่นการสอนให้รู้จักประหยัด อดออมก็จะให้นักเรียนทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองในหนึ่งสัปดาห์มาส่ง^๗ และพระอธิการสมยศ ปนนภาโร กล่าวไว้ว่าใช้วิธีการสอนด้วยการอธิบายและให้เด็กนักเรียนลงมือปฏิบัติบ่อยๆ จนเกิดความ เข้าใจและจดจำได้แม่นยำ เช่นการให้เด็กกราบแบบสติปัญญาทุกครั้งก่อนเริ่มเรียน การหมั่นให้เด็ก ท่องคำอาราธนาศีล อาราธนาธรรม เป็นประจำทุกคาบที่สอนเพื่อให้เด็กจดจำขึ้นใจและสามารถ นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน^๘

- ด้านสมุตเตชนา ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้เด็กมีความกระตือรือร้นมี แรงจูงใจมีความสนใจที่จะเรียน พระกิตติพงษ์กิตติธโร กล่าวไว้ว่าเพื่อให้เด็กมีความสนใจในการเรียน ได้ ใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการเรียนการสอน โดยการใช้โปรเจคเตอร์ ใช้รูปภาพวีดิทัศน์และมีการจัด กิจกรรมระหว่างการเรียนรู้การสอน^๙ พระครูวิศิษฎ์ปริยัติคุณ กล่าวไว้ว่ามีวิธีการสอนให้เด็กกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียนโดยการมีการตอบคำถามท้ายชั่วโมงที่สอน และมีการมอบรางวัลให้แก่เด็กนักเรียนที่ ตอบได้ พร้อมทั้งมีการกล่าวชมเชย ทำให้เด็กนักเรียนมีความสนใจในการเรียนตั้งใจมากขึ้น^{๑๐} พระ อธิการฉัตรชัย อาภาธโร กล่าวไว้ว่าใช้วิธีการสอนโดย หลังจากการบรรยายเนื้อหาในบทเรียน จะให้เด็ก นักเรียนตอบโจทย์คำถามท้ายคาบเรียน โดยจะให้เป็นคะแนนเก็บในรายวิชานั้น จึงทำให้เด็กมีความ สนใจที่จะเรียนและตั้งใจจดเนื้อหาบทเรียนลงสมุดเพราะท้ายคาบเรียนจะมีการตอบโจทย์คำถามส่ง

^๕สัมภาษณ์ พระครูปลัดฉัตรชัย สมณตปาสาทิโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^๕สัมภาษณ์ พระวิโรจน์ วิโรจน์, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๖สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ธรรมาภ สุภทโท, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^๗สัมภาษณ์ พระยุพธนา นิติสโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๘สัมภาษณ์ พระพระอธิการสมยศ ปนนภาโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^๙สัมภาษณ์ พระกิตติพงษ์กิตติธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๐}สัมภาษณ์ พระครูวิศิษฎ์ปริยัติคุณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, ๗ มกราคม ๒๕๕๖.

พระอาจารย์ที่เข้ามาสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๑๑} พระครูวิลาสรัตนรังสี กล่าวว่า การสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะทำให้นักเรียนสนใจได้นั้น ต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน ไม่ใช่เป็นผู้ฟังเพียง^{๑๒} อย่างเดียว จึงต้องมีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ด้วยการทำกิจกรรมกลุ่มบ้าง การออกมาทำกิจกรรมหน้าห้องบ้าง

- ด้านสัมพันธสนา ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียน ร่าเริง สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายกับการเรียน พระนิยม ตนติปาโลกล่าวว่า ท่านใช้วิธีการจัดให้มีกิจกรรมการแข่งขันภายในห้องเรียน เป็นกิจกรรมเดี่ยวบ้าง กลุ่มบ้าง โดยมีรางวัลมอบให้ แก่นักเรียนที่ชนะ เช่น การแข่งขันกัน เช่น แข่งกันจัดโต๊ะหมู่บูชา หรือเขียนเรียงความธรรมะ^{๑๓} พระครูปลัดฉัตรชัย สมณตปาสาทิโก กล่าวว่า การสอนเด็กนักเรียนปัจจุบัน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ประกอบการเรียนการสอน มีการเปิดวีดิทัศน์ และใช้เสียงดนตรีประกอบการบรรยายในช่วงโมงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนการสอน^{๑๔} พระครูศรีปริยัติวิฑูรกล่าวว่า ใช้วิธีการเล่านิทาน เล่าเรื่องตลก ที่มีข้อคิด มีคติธรรมและมีการใช้คำศัพท์ คำพูดที่วัยรุ่นนิยมใช้เพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความสนใจ สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายกับการเรียนการสอน ในวิชาพระพุทธศาสนา^{๑๕}

๓.๑.๒.๒ ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้าไปสอนในสถานศึกษา

- ด้านสันตสนา ในการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาของท่านพระสอนศีลธรรมมีวิธีใดอธิบายบทเรียน หรือหลักธรรมให้เด็กนักเรียนสามารถเข้าใจได้ นายสมเกียรติ แท่งทอง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมมีการทำเอกสารประกอบการเรียนเพิ่มเติมเพื่ออธิบายให้นักเรียนเข้าใจ ในบทเรียนนอกเหนือจากหนังสือแบบเรียนวิชาพระพุทธศาสนาที่ทางโรงเรียนเตรียมไว้ให้^{๑๖} นายทศพร บุญนวล ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทางโรงเรียนเตรียมคอมพิวเตอร์ และโปรเจคเตอร์ไว้ให้เพื่อใช้ประกอบการบรรยายเนื้อหาในบทเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น^{๑๗} นางสาวสุดา เกศแก้ว ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมมีวิธีการให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนชัดเจน มากขึ้น ด้วยการมอบหมายงานให้นักเรียนกลับไปทำที่บ้านหรือให้

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระอธิการฉัตรชัย อาภาโร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูวิลาสรัตนรังสี ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระนิยม ตนติปาโล ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๘ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูปลัดฉัตรชัย สมณตปาสาทิโก ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ,๗ มกราคม ๒๕๕๖.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูศรีปริยัติวิฑูร ,พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน , ๘ มกราคม ๒๕๕๖

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายสมเกียรติ แท่งทอง , ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดวังสำโรง ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายทศพร บุญนวล, รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบางมูลนากราชอุทิศ ,๙ มกราคม

อ่านหนังสือ ค้นคว้าเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต แล้วให้ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนจึงทำให้นักเรียน
เข้าใจในบทเรียนมากขึ้น^{๑๘}

- ด้านสมาทปนา ในการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาของท่าน พระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน มีวิธีใดสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจ ซาบซึ้งในคุณค่าจนนำไปปฏิบัติจนธรรมนิยม เพ็ชรพงษ์
ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการมอบหมายกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทเรียน และ
แฝงด้วยหลักธรรมให้เด็กนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น ให้เด็กทำสมุดบันทึกความดีในแต่ละวัน^{๑๙}
นายพิสิทธิ์ พรหมอยู่ ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้มีการอธิบายหลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา และจัดให้มีกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติในห้องเรียนเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ และนำไป
ปฏิบัติได้เช่น การฝึกให้เด็กอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร ตลอดจนการประเคน
ของพระ การรับของจากพระ การกราบพระ^{๒๐} นายยุทธการ เทียนปัน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียน มีวิธีการสอนให้เด็กนักเรียน เข้าใจจนนำไปปฏิบัตินั้น ด้วยการอธิบายให้เด็กเห็น
ถึงคุณค่า คุณประโยชน์หรือโทษพร้อมทั้งยกตัวอย่าง สิ่งรอบตัว หรือสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กนักเรียน
เข้าใจได้ง่าย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความเข้าใจที่จะนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน^{๒๑}

- ด้านสมุตเตชนา ในการสอนศีลธรรมในสถานการศึกษาของท่าน พระสอน
ศีลธรรมมีวิธีใดปลูกเร้าจิตใจ ให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความสนใจที่จะเรียน นายขจรศักดิ์
แหลมทอง ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้มีการจัดหาทุนการศึกษา แล้วนำมามอบให้
เด็กนักเรียนที่สอบผ่านธรรมศึกษา และนักเรียนที่มีผลการเรียนดีในรายวิชาพระพุทธศาสนาที่พระ
สอนศีลธรรมในโรงเรียนสอนทำให้นักเรียนมีความสนใจและมีความตั้งใจที่จะเรียน^{๒๒} นาย
วิเชียร เนียมอ้อมให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีวิธีการสร้างแรงจูงใจในการเรียน ให้
เกิดกับนักเรียนด้วยการจัดให้มีการทำกิจกรรมแข่งขันกันในคาบเรียน ทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรม
เดี่ยว ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนมากขึ้นเพราะอยากได้รับคำชมเชยจากพระอาจารย์ที่สอน
และจากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน^{๒๓} นายสุนทร สุขรินทร์ ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมี
วิธีการสอนให้นักเรียนตั้งใจและสนใจที่จะเรียน ด้วยการใช้สื่อหรืออุปกรณ์ต่างๆมาช่วยในการเรียน
การสอน เช่นรูปภาพ วีดิทัศน์ เพื่อให้นักเรียนสนใจในสื่อก่อนจะอธิบายถึงเนื้อหาและหลักธรรม
ตลอดจนมีการให้รางวัลแก่นักเรียนที่ตอบคำถามได้^{๒๔}

^{๑๘}สัมภาษณ์ นางสุรดา เกศแก้ว ,รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล ๑ ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๑๙}สัมภาษณ์ นายธรรมนิยม เพ็ชรคง ,ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดไผ่ท่าโพธิ์ ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๐}สัมภาษณ์ นายพิสิทธิ์ พรหมอยู่ ,รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนทุ่งพรหมทอง ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๑}สัมภาษณ์ นายยุทธการ เทียนปัน ,ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดบึงน้ำลาด ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๒}สัมภาษณ์ นายขจรศักดิ์ แหลมทอง , รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดทับหมัน ,๙ มกราคม

๒๕๕๖ ^{๒๓}สัมภาษณ์ นายวิเชียร เนียมอ้อม , ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดหาดแดงโม ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๔}สัมภาษณ์ นายสุนทร สุขรินทร์ , ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดบางลายเหนือ ,๙ มกราคม ๒๕๕๖

- ด้านสัมปหังสนา ในการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาของท่าน พระสอนศีลธรรมมีวิธีใดให้นักเรียนร่าเริงไม่เบื่อหน่ายสนุกสนานกับการเรียน นายขจรศักดิ์ แหลมทอง ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการใช้สื่อเทคโนโลยี จากห้องโสตของทางโรงเรียนที่โรงเรียนจัดเตรียมให้พระสอนศีลธรรม มีการใช้สื่อต่างๆประกอบการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนไม่เบื่อหน่าย^{๒๕} นายยุทธการ เทียนปิ่น ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีวิธีการสอนให้เด็กนักเรียนมีความสุขสนุกสนานไม่เบื่อหน่ายที่จะเรียน ด้วยการเตรียมนิทานธรรมะ ชาดกหรือเรื่องราวต่างๆ ที่มีข้อคิด มีคติ มาประกอบในการเรียนการสอนพร้อมทั้งมีการใช้ภาษาถ้อยคำ ที่เป็นศัพท์ทันสมัยของวัยรุ่นเพื่อให้เด็กนักเรียนเกิดความสนใจสนุกสนานกับการเรียน^{๒๖} นายกิตติสันต์ เจริญสุข ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่างๆในห้องเรียนมีกิจกรรมให้เด็กนักเรียนเล่นเกมศีลธรรม วาดรูป ตอบคำถาม ทำให้เด็กนักเรียนมีความสนใจและอยากเรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๒๗}

๓.๑.๒.๓ ผลการสัมภาษณ์นักเรียน ที่ได้เรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา

- ด้านสันตสสนา ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของนักเรียนพระผู้สอนศีลธรรมได้มีการสอนโดยการชี้แจงอธิบาย ยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจแจ่มแจ้งอย่างไร ด.ช.กานูพงษ์ ทรงชั้น ให้สัมภาษณ์ว่าในการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนท่านมีการอธิบายมีการยกตัวอย่างสิ่งรอบตัวต่างๆมาประกอบการสอนพร้อมทั้งท่านจะเปิดโอกาสให้ถามสิ่งที่สงสัยไม่เข้าใจในบทเรียน^{๒๘} น.ส.สิริมา หมั่นกลสิกรรม ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีวิธีการสอนด้วยการเริ่มอธิบายเนื้อหาตามเอกสารประกอบการเรียนในต้นคาบเรียน และจะให้มีการทำกิจกรรมต่างๆหรือลงมือปฏิบัติเช่นมีการเล่นเกมศีลธรรม แสดงละครธรรมะ ก่อนจะสรุปคติจากกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่พระสอนศีลธรรมสอนในต้นคาบเรียน^{๒๙} ด.ญ.ประภัสสร เสือเอี่ยม ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการแจกเอกสารประกอบการเรียนการสอนให้นักเรียนเพื่อนำไปอ่านเพิ่มเติมจากหนังสือเรียน เช่นใบความรู้ แผ่นพับ และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะมีการมอบหมายงานให้

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายขจรศักดิ์ แหลมทอง , รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดทับหมัน , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายยุทธการ เทียนปิ่น , ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดบึงน้ำลาด , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายกิตติสันต์ เจริญสุข , รองผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบูรพรัตน์วิทยาคาร , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๘} สัมภาษณ์ ด.ช.กานูพงษ์ ทรงชั้น , โรงเรียนวัดไผ่ท่าโพธิ์ , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๒๙} สัมภาษณ์ น.ส.สิริมา หมั่นกลสิกรรม , โรงเรียนบูรพรัตน์วิทยาคาร , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

นำกลับไปทำที่บ้าน เพื่อค้นคว้าเพิ่มเติมและเป็นการทบทวนบทเรียนจึงทำให้เข้าใจเนื้อหาในบทเรียนมากขึ้น^{๓๐}

- ด้านสมาทปนา ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของนักเรียนพระผู้สอนศีลธรรมได้มีการสอน โดยแนะนำ หรือบรรยายให้นักเรียนมีความซาบซึ้งในคุณค่าจนนำไปปฏิบัติ ด.ช.สุริยา แจ้งพลายให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีวิธีการสอนโดยการใช้สื่อสมัยใหม่มาประกอบการเรียนการสอน โดยจะบรรยายประกอบไปด้วยให้เห็นชัดถึงตัวอย่างที่ดีและไม่ดีอย่างไรทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นและพร้อมจะนำเอาสิ่งที่ดี หรือหลักธรรมไปปฏิบัติเพราะเห็นถึงคุณค่า และคุณประโยชน์^{๓๑} น.ส.ชลนิชา แพงภิรมณ์ ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการสอนพร้อมทั้งมอบหมายงานให้เด็กนักเรียนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่นการทำสมุดบันทึกการออมเงิน การให้นักเรียนทำความดีช่วยงานพ่อแม่ที่บ้าน แล้วเขียนบันทึกส่งพระสอนศีลธรรม^{๓๒} ด.ญ.ธนพร ภัคสังข์ ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจแล้วจึงมีการจัดทำกิจกรรมท้ายคาบเรียน เช่นแบ่งกลุ่มกันจัดโต๊ะหมู่บูชา แบ่งกลุ่มกันฝึกหัดกราบพระ และกราบสติปัญญา การรับซองจากพระ การประเคนของพระ ตลอดจนมีการฝึกกล่าวคำอาราธนาศีล อาราธนาธรรม จนสามารถนำไปใช้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้^{๓๓}

- ด้านสมุเตตนา ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนพระสอนศีลธรรมมีวิธีใด ปลุกเร้าจิตใจ ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ด.ญ.พรวิมล ไตมวง ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ท่านจะให้มีการทำแบบทดสอบท้ายคาบเรียน เพื่อเป็นการเช็คชื่อผู้เข้าเรียน และเก็บคะแนนคาบเรียน โดยโจทย์คำถามนั้นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่สอนในคาบเรียนนั้นๆ จึงทำให้เด็กนักเรียนมีความตั้งใจ กระตือรือร้น ที่จะตั้งใจฟังการเรียนการสอนเพื่อนำไปทำแบบทดสอบท้ายคาบเรียน^{๓๔} ด.ญ.รุ่งทิพย์ หลุ่นขำ ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะมีการอธิบายบทเรียนให้นักเรียนฟังและให้มีการยกมือตอบคำถาม พร้อมมีการมอบรางวัลให้กับนักเรียนที่ตอบคำถามได้ จึงทำให้นักเรียนตั้งใจฟังและตั้งใจจดบันทึกที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบรรยาย^{๓๕} ด.ญ. มินตรา ทรงไทย ให้สัมภาษณ์ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนท่านมีการใช้สื่อโปรเจกเตอร์ มีการเปิดวีดิทัศน์ ต่างๆให้นักเรียนเกิดความสนใจเรียน ก่อนจะสรุปเนื้อหาบทเรียนหรือหลักธรรมให้ฟัง^{๓๖}

^{๓๐} สัมภาษณ์ ด.ญ.ประภัสสร เสือเยี่ยม , โรงเรียนบางลายเหนือ , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๑} สัมภาษณ์ ด.ช.สุริยา แจ้งพลาย , โรงเรียนทุ่งพรหมทอง , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๒} สัมภาษณ์ น.ส.ชลนิชา แพงภิรมณ์ , โรงเรียนวัดวังสำโรง , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๓} สัมภาษณ์ ด.ญ.ธนพร ภัคสังข์ , โรงเรียนบางมูลนากราชอุทิศ , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๔} สัมภาษณ์ ด.ญ.พรวิมล ไตมวง , โรงเรียนวัดทับหมัน , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๕} สัมภาษณ์ ด.ช.รุ่งทิพย์ หลุ่นขำ , โรงเรียนวัดหาดแดงโม , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๖} สัมภาษณ์ ด.ญ.มินตรา ทรงไทย , โรงเรียนเทศบาล ๑ , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

- ด้านสัมพันธสนาในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของท่าน พระผู้สอนศีลธรรมได้มีวิธีการสอนให้นักเรียนสนุกสนานกับการเรียนเบิกบานใจ ไม่เบื่อหน่ายอย่างใด.ญ.สุทธิภรณ์ ยิ้มสว่างแก้ว ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ท่านมีความเป็นกันเองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนมีวิธีการสอนที่สนุกสนานด้วยการใช้คำพูด และมีการใช้สื่อต่างๆมาประกอบการสอนจึงทำให้ไม่เบื่อหน่ายที่จะเรียน^{๓๗} ด.ญ.พรวิมล โตม่วง ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนใช้วิธีการสอนด้วยการใช้สื่อต่างๆ เข้ามาประกอบการเรียนการสอน เช่นรูปภาพ วีดิทัศน์ เปิดเพลงบรรเลงประกอบการบรรยายและมีนิทานธรรมะมีเรื่องตลกที่มีข้อคิดมาประกอบรวมกับการเรียนการสอนจึงทำให้นักเรียนตั้งใจและสนใจอยากจะได้เรียนกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๓๘} ด.ญ.ประภัสสร เสือเอี่ยม ให้สัมภาษณ์ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีวิธีการสอนให้ไม่เบื่อหน่ายสนุกสนาน กับการเรียนการสอน ด้วยการให้มีการทำกิจกรรมระหว่างคาบเรียน มีการเล่นเกมธรรมะ หรือชมสื่อต่างๆจึงทำให้เกิดความสนุกสนานไม่เบื่อหน่าย เพลิดเพลินในคาบเรียนที่พระสอนศีลธรรมเข้ามาสอน^{๓๙}

สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้พุทธวิธีทางการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปออกมาได้ ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ทำให้ทราบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วนมากจะมีการแจกเอกสารประกอบการเรียน ใบความรู้ แผ่นพับ เพื่อเพิ่มเติม เสริม หรือสรุปบทเรียน ให้นักเรียนได้กลับไปอ่านทบทวนที่หลังได้ พร้อมทั้งมีวิธีการสอนที่เน้นการเปรียบเทียบ ยกตัวอย่างกับสิ่งรอบตัว ที่นักเรียนให้นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีทางการสอน สันทติสนา

ประการที่ ๒ ทำให้ทราบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ส่วนมากจะมีการมอบหมายงาน การบ้าน หรือกิจกรรม ให้นักเรียนกลับไปทำที่บ้าน แล้วเขียนบันทึก หรือรายงานส่ง พร้อมทั้งมีการเซ็นชื่อ รับรองจากผู้ปกครอง เพื่อให้นักเรียนได้มีการลงมือปฏิบัติ ได้มีการนำหลักธรรม ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมการเขียนสมุดบันทึกความดี การทำสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วนมากจะสอนให้เด็กนักเรียน ทราบถึงคุณค่า ความหมาย และได้รู้จักการลงมือปฏิบัติจริง ในคาบเรียน เช่นการสอนให้เด็กนักเรียน จัดโต๊ะหมู่บูชา พระพุทธรูป จัดโต๊ะหมู่บูชาพระบรมฉายาลักษณ์ การกราบพระ การเดินผ่านพระ-ผ่านผู้ใหญ่ การรับของจากพระ-จากผู้ใหญ่ การประเคนของพระสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธีทางการสอน สมทปนา

^{๓๗} สัมภาษณ์ น.ส.สุทธิภรณ์ ยิ้มสว่างแก้ว , โรงเรียนวัดบึงน้ำกัลล , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๘} สัมภาษณ์ ด.ญ.พรวิมล โตม่วง , โรงเรียนวัดทับหมัน , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

^{๓๙} สัมภาษณ์ ด.ญ.ประภัสสร เสือเอี่ยม , โรงเรียนบางายเหนือ , ๙ มกราคม ๒๕๕๖

ประการที่ ๓ ทำให้ทราบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตรส่วนมาก มีการสร้างแรงจูงใจให้เด็กนักเรียนตั้งใจเรียน และสนใจการเรียนการสอนด้วย การจัดกิจกรรมในคาบเรียน ให้มีการแข่งขัน มีการตอบคำถาม มีการมอบรางวัลให้แก่ผู้ตอบคำถามได้ และมีการจัดหาทุน และมอบทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียน ในกรณีที่สามารถสอบธรรมศึกษาผ่านในแต่ละระดับชั้น หรือมีผลการเรียนดี ทั้งนี้ยังมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูป ใช้วิธีการทำแบบทดสอบท้ายคาบเรียน ในทุกคาบเรียน เพื่อให้เป็นคะแนนเก็บแก่นักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความตื่นตัว สนใจ ที่จะจดบันทึก และสนใจฟัง เพื่อนำมาตอบแบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธี สมุตเตชนา

ประการที่ ๔ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดพิจิตร ส่วนมากจะใช้ สื่ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ทางคอมพิวเตอร์ ด้วยการใช้โปรเจคเตอร์ รูปภาพ วีดิทัศน์ ประกอบการบรรยายในบทเรียน และมีการเล่านิทานธรรมะ เล่านิทานชาดก ที่มีข้อคิดมีคติธรรม เพื่อให้นักเรียนเพลิดเพลินกับการเรียนการสอน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพุทธวิธี สัมปหังสนา